

PRZEGLĄD.

Monarchya Austriacka. — Anglia. — Francya. — Królestwo Polskie. — Rosya. — Turcya. — Wiadomości handlowe.

Monarchya Austriacka.

Rzecz urzędowa.

Jego Mość Cesarz raczył wadać następujące najwyższe pisma gabinetowe:

Najwyższe pismo gabinetowe do prezydenta ministrów:

Kochany książę Schwarzenberg! Ponieważ wyrzeczonej potąd odpowiedzialności Ministerium zbywa na prawnej jasności i na wszelkiem dokładnem oznaczeniu, czuję się przeto z Mego obowiązku Rządzący spowodowanym przenieść Ministerium z jego wątpliwych politycznych stosunków na stanowisko przysługujące mu jako Radzie Mojej i Moim najwyższym organom wykonawczym, uznać je jedynie i wyłącznie odpowiedzialnem w obec Monarchy i tronu, a uchylić z pod odpowiedzialności w obec wszelkiej innej politycznej władzy.

W myśl tej zasady wypływają następujące postanowienia:

1) Ministerium ma pod przysięgą złożyć w ręce Moje zaręczenie nieograniczonej wierności i zobowiązania w dopełnieniu cesarskich uchwał i rozkazów.

2) Ministerium i na tém nowem stanowisku ma naradzać się, i przedstawiać wszelkie ustawy, rozporządzenia, zdania administracyjne it.p., które bądź w radzie ministeryalnej samo uzna za potrzebne i stosowne, bądź ze przeze Mnie do tego wezwanemby zostało, a wynikię ztąd Moje uchwały ma ściśle wykonywać.

3) Ministerium i każdy Minister w swoim zakresie jest Mnie odpowiedzialnym za ściśle zachowanie istniejących ustaw i rozporządzeń cesarskich. Kazdemu ministrowi porucza się kierunek administracyi wydziału jego.

Zastrzegam nadal wydać od Siebie w tej mierze bliższe uzupełniające postanowienia.

4) Kontrasygnatura ministeryalna odtąd ograniczać się ma do obwieszczenia ustaw i rozporządzeń cesarskich; a umieszczać ją będą nizej cesarskiego podpisu: Minister prezydent, Minister lub ministrowie w zakres których przedmiot wchodzić będzie, a w końcu na stronie pod formułą: „Z rozkazu Jego Cesarskiej Mości“ Dyrektor kancelaryi Rady ministeryalnej.

Ta kontrasygnatura ma znaczenie rękojmi, że formy stanowcze są zachowane, a cesarskie uchwały dokładnie i uależycie przyjęte zostały.

5) Przy obwieszczeniu ustaw i cesarskich rozporządzeń na przyszłość przyjęte być mają słowa: „Po wysłuchaniu Mojej Rady ministeryalnej“ w miejsce dawniejszych: „Na przedstawienie Mojej Rady ministrów.“

Schönbrunn, 20. sierpnia 1851.

Franciszek Józef m. p.

Najwyższe pismo gabinetowe do prezydenta rady państwa:

Kochany baronie Kübeck! W odpisie dekretu do Mojej Rady Ministrów, wyłożone są uchwały, które powzięte spowodowany byłem w zamiarze oznaczenia odpowiedzialności i przyszłego stanowiska Mego ministerium.

Uchwały te spowodowały Mię postanowić niejakię odmiany względem statutów Rady państwa.

Te są następujące:

1) Rada Państwa odtąd uważaną być ma jedynie jako Moja Rada, i jako Rada korony.

2) W myśl tego oświadczenia, nie można na przyszłość wnosić projektów do ustaw, do rozporządzeń lub inne jakie sprawy z ministerium do Rady państwa dla zasięgnięcia jej zdania, lecz mają

się zawsze do Mnie podawać. Sobie pozostawiam wezwać zdania Rady państwa, z zastrzeżeniem §. 7. jej statutu, i rozporządzić, czyli rozbiór o tém odbywać się ma pod bezpośrednią Moją prezydencją, czyli zaś samego prezydenta Rady.

3) Przywołanie ministrów albo ich zastępców na obrady przy Radzie państwa pozostawiam Memu rozporządzeniu według okoliczności i potrzeby.

Wypływające z tych postanowień odmiany co do regulaminu porządku spraw i innych względów, przełożone mają Mnie być niezwłocznie.

Równocześnie zawiadamia się o tych Moich uchwałach Ministerium dla zachowania się według onych.

Jeżliby projekta do ustaw, które ministerium do Rady państwa wniosło, jeszcze nie miały być załatwione, należy Mnie o tem donieść, a na wszelki przypadek podać Mnie bezpośrednio rezultat obrad Rady Państwa.

Schönbrunn, 20. sierpnia 1851.

Franciszek Józef m. p.

Najwyższe pismo gabinetowe do prezydenta ministrów:

Kochany książę Schwarzenberg! [Z załączonego odpisu ujrzysz książę i Moje ministerium odmiany, jakie w stanowisku i w statucie Rady państwa powziętem postanowić, według czego także ministerium, o ile ma w tém udziały, ma się zachować.

Schönbrunn, 20. sierpnia 1851.

Franciszek Józef m. p.

Najwyższe pismo gabinetowe do prezydenta ministrów:

Kochany książę Schwarzenberg! Z uchwał, które postanowilem o politycznem stanowisku Mego Ministerium, w bezpośrednim wniosku uważam za rzecz konieczną i nagłą potrzebę podać pod dojrzałą i głęboką rozważę kwestyę o ustaleniu i możliwości w przeprowadzeniu konstytucyi z 4. marca 1849.

Azeby powziąć zdanie, w jaki sposób i w jakiej rozciągłości kwestya ta ma być pojęta, jaki tryb roztrząsania przytem zachować i w jakich formach ma wejść pod obradę, zniesiesz się książę z prezydentem Mojej Rady państwa, i przełożysz Mnie jak można najspieszniej obmyślane społem projekta.

Przy załatwieniu tej kwestyi, niemniej jak przy każdej dalszej rozprawie zachowaną ma być niezachwianie w pamięci zasada i cel utrzymania wszystkich warunków monarchycznego kształtu i jedności rządów Mego państwa jako posada, na której niezbitcie wszelkie prace w tej mierze polegać mają.

Schönbrunn, 20. sierpnia 1851.

Franciszek Józef m. p.

Najwyższe pismo gabinetowe tej samy treści raczył Jego Mość Cesarz wydać równocześnie do prezydenta rady państwa barona Kübeck.

Lwów, 28. sierpnia. Dzisiaj dnia 27. sierpnia 1851 wyszedł w e. k. galicyjskiej drukarni rządowej i został rozdany XV. zeszyt dziennika rządowego ustaw krajowych dla kraju koronnego Galicyi.

Sprawy krajowe.

(O stanie tegorocznych żniw w obwodzie Lwowskim i Czortkowskim.)

Lwów, 25. sierpnia. Według sprawdzonych doniesień ucierpiało żyto i pszenica bardzo znacznie dla ciągłych podczas ich kwitnienia deszczów i zimnego powietrza, zczem też nie można się spodziewać szczególnie dobrego namłotu.

Wszakże choć w części wynagrodzi posiadaczy gruntowych obfitość pasznistęj słomy. W ogólności można tegoroczny zbiór zboża policzyć do średnich. Jęczmień i owies udał się dobrze, a szczególnie jęczmień i obiecują dobry namłot. Również i siano ucierpiało bar-

dzo dla ustawicznych deszczów i powodzi; jedna część jego nie przyda się wcale na karm dla bydła. Strata w tym względzie wynagrodzić się może obfitością otawy, a więcej jeszcze uzyskaną mnogością słomy. Owoce strączkowe rokuja zbiór pomyślny. Kartofle przechodzą tego roku prędzej i mocniej w zgniliznę niż zeszłego, i dla tego nie można spodziewać się wielkiej z nich korzyści.

Zaleszczyki, 25. sierpnia. Żniwa odbywają się w tutejszym obwodzie dość sporo, gdyż nawet i w okolicach, w których przez czas niejaki brak było rąk roboczych, wzięto się całymi siłami do żniwa.

Według doniesień z wielu stron zebranych, wypadły tegoroczne żniwa w obwodzie Czortkowskim w przecięciu dość pomyślnie, chociaż zresztą nie tak dobrze jak w większej części ościennych i pobliskich obwodów. Mianowicie pszenica i jęczmień są wydatne i namłotne, żyto i jęczmień zrodziły dość dobrze; owoce strączkowe wypadły wszędzie bez wyjątku bardzo dobrze. Kukurudza i proso obiecują obfite żniwo, jeżeli tylko nie nastąpią przedwcześnie przymrozki.

Zgnięła zaraza na kartofle chociaż jeszcze nie wszędzie, wszakoż pojawiła się już w bardzo wielu miejscach tutejszego obwodu, zaczem widoczny ubytek tego ziemniaku tak dla konsumpcji jako i wyrobów gorzelnianych przyczynia się obok niepewnego jeszcze zbioru kukurudzy do zbyt wysokich cen zboża. — A chociaż dla dostatecznego zbioru ziemniaków ceny te zniżą się bezwątpienia, jednakże nie nastąpi to w ścisłym do ich obfitości stosunku z tej już przyczyny, bowiem przy braku kartofli spotrzebują gorzelnie tem większą ilość kukurudzy i zboża, i sprawia znaczny dla konsumpcji ubytek w tej mierze.

(Rozporządzenie ministerium finansów względem założenia prokuratur finansowych.)

Wiedeń, 24. sierpnia. Wydany dnia 23. sierpnia 1851 Lł. zeszyt powszechnego rządowego dziennika ustaw państwa z r. 1851 zawiera pod Nr. 188 następującą uchwałę ministerstwa finansów z dnia 13. sierpnia 1851 względem założenia prokuratur finansowych, obowiązującą dla wszystkich krajów koronnych z wyłączeniem lombardzko-weneckiego królestwa, Węgier, Siedmiogrodu, województwa serbskiego i temeskiego Banatu, Kroacji i Sławonii:

Jego Cesarska Mość raczył najwyższem postanowieniem z 21. grudnia 1850 oznaczyć następujące postanowienia dla założenia prokuratur finansowych:

1. Istniejące potąd w krajach koronnych urzęda pod nazwami, prokuratury kamery nadwornej, prokuratury kamery i urzędu fiskalnego przekształcone być mają na prokuratury finansowe.

2. Przeznaczeniem prokuratur finansowych jest:

- Prowadzenie sporów prawnych i w ogóle sądowe zastępstwo odnoszące się do majątku państwa i funduszów to samo znaczenie mających, bez różnicy ministerstwa lub władzy, do których należy administracja tego majątku.
- Wydawanie opinii prawnej we wszystkich sprawach obchodzących majątek państwa i funduszów to samo znaczenie mających, na wezwanie władz państwa.
- Czynny udział przy załatwianiu spraw prawnych, jeżeli tego żądają władze państwa.

3. Dotychczasowe czynności kamerprokuratur i urzędów fiskalnych mają przejść do prokuratur finansowych, a w miarę jak tego wymagają postępy prawodawstwa i rozwój nowych urzędów administracyjnych, mają być sprowadzone do zakresu w ustępie 2. oznaczonego.

4. W miejscach gdzie się znajduje siedziba krajowej dyrekcji finansów, ma istnieć prokuratura finansowa. Ma przeto istnieć prokuratura finansów: dla Austrii poniżej i powyżej Anizy z Saleburgiem, w Wiedniu; dla Tyrolu i Vorarlbergu, w Innsbrucku; dla Styryi, Karyntyi i Krainy w Gradcu; dla Istrii, Gorycyi, Gradyski, miasta Tryestu z jego terytorium i dla Dalmacji w Tryescie; dla Czech w Pradze; dla Morawii i Ślązka w Bernie; dla Galicyi, Bukowiny i Krakowa we Lwowie, dla spraw w Austrii powyżej Anizy i Saleburga istnieć będą w Lincu i Saleburgu, oddziały prokuratury finansów w Wiedniu; dla spraw w Krainie i Karyntyi, w Lublanie i Klagenfurcie oddziały prokuratury finansów w Gradcu; dla spraw w Dalmacji będzie w Zara oddział tryestyńskiej prokuratury finansów, a dla spraw w Ślązku będzie w Opawie oddział prokuratury finansów w Bernie.

Osobno się postanowi, w których miejscach galicyjskiej krajowej dyrekcji finansów mają istnieć oddziały prokuratury finansów.

5. W sprawach osobistych i dyscyplinarnych zostają prokuratury finansów pod rozkazami ministerstwa finansów i pod prezydum dyrekcji krajowej finansów.

6) Warunki umieszczenia przy prokuraturach finansów są następujące:

- Do przyjęcia na konceptowego praktykanta potrzebny jest przepisany ustawą z dnia 30. lipca 1850 teoretyczny ogólny egzamin i praktyka.
- Do otrzymania posady adjunkta przy prokuraturze finansów, radcy finansowego, wyższego radcy finansowego i prokuratora finansów, potrzeba egzaminu na adwokata i osobnego praktycznego egzaminu, o którym nastąpią bliższe postanowienia.

Przy pierwszym obsadzeniu w ciągu przyszłych trzech lat, może minister finansów zupełnie uzdolnionym, godnością do-

ktora praw opatrzonym kandydatom udzielić dyspensę od tych kwalifikacji.

c) Do wstąpienia i do otrzymania posady przy manipulacji i pisanii muszą ubiegający się te same mieć kwalifikacje, jakich się wymaga w przyjęciu do równych posad przy krajowej dyrekcji finansów.

7. Urzędnicy każdej prokuratury finansów należą do etatu krajowej dyrekcji finansów, mianowicie: Wyżsi radcy finansowi i radcy finansowi do etatu tych radców, adjunkci prokuratury do etatu sekretarzy krajowej dyrekcji finansów; przełożeni urzędów pomocniczych przy prokuraturach finansów do etatu adjunktów urzędów pomocniczych przy krajowej dyrekcji finansów, w końcu oficyały, asystenci i służba kancelaryjna do etatu pomienionych kategorii i awansują w każdej pojedynczej kategorii w miarę systemizowanych pensji i według przepisów względem awansu istniejących na wyższe stopnie pensji.

8. Pobieranie kwoty fiskalnej jest zniesione.

9. Dzien odkań prokuratury finansów w pomienionych krajach koronnych uważane być mają za ukonstytuowane, ogłoszony będzie w gazetach krajów koronnych.

10. Stan personalu i płacy dla prokuratury finansów dla Lwowa wraz z Bukowiną i Krakowem jest następujący:

1) Prokurator finansów w randze i charakterze wyższego radcy finansowego 3000 złr. pensji, VI. klasa dyet; — 8 radców finansowych: 4 po 2000 złr. a 4 po 1800 złr. pensji, VII klasa dyet; — 8 adjunktów prokuratury finansów: 4 po 1400 złr., 4 po 1200 złr. pensji, VIII. klasa dyet; — 3 przełożonych urzędów pomocniczych po 1000 złr. pensji IX klasa dyet; 10 oficyałów kancelaryjnych: 4 po 700 złr.; 3 po 600 złr., 3 po 500 złr. pensji, XI klasa dyet; — 9 asystentów kancelaryjnych: 3 po 400 złr., 3 po 350 złr., 3 po 300 złr. pensji, XII klasa dyet; — 3 woźnych po 300 złr. pensji; 5 posługaczy po 200 złr. pensji. (W. Z.)

(Nowy plan nauk dla szkół realnych.)

Wiedeń, 25. sierpnia. Według wydanego właśnie nowego planu nauk dla szkół realnych, mają w tych szkołach uczyć następujących przedmiotów: 1) Religii w obydwóch klasach dwie godzin w tygodniu. 2) Języków, a mianowicie: a) języka naukowego, b) języków krajowych, które obok języka naukowego w kraju mówią, c) języka niemieckiego, jeżeli nie jest zawarty pod a. i b., d) innych języków żyjących, a mianowicie: włoskiego, francuskiego i angielskiego. 3) Geografii i historii z szczególnym względem na specjalną historję kraju koronnego. 4) Początków matematyki. 5) Wyższej matematyki. 6) Geometrii. 7) Historji naturalnej. 8) Fizyki. 9) Chemii. 10) Architektury i rysunków. 11) Nauki o maszynach. 12) Sztuki modelowania. 13) Kaligrafii. 14) Śpiewu i gymnastyki, i 15) Stenografii. Język francuski i angielski, śpiew i gymnastyka, tudzież stenografia mają jednak o tyle tylko być uczone, o ile na to pozwalają stosunki naukowe. (L. k. a.)

(Litog. koresp. austr. o zakazie dziennika „Constitutionelle Zeitung.“)

Wiedeń, 24. sierpnia. Zakaz wychodzącego w Berlinie dziennika *Constitutionelle Zeitung* w całej monarchii niepowinien był i niemógł nikogo zdziwić, ktokolwiek miał choć raz sposobność poznać podstępna taktykę, jaką ten dziennik poświęcony rewolucji, mianowicie przeciw Austrii zachowywał. Oby ten zakaz był przestroga wszystkim innym dziennikom, które się trzymają tej dążności z tą samą zaciętością, a liczba ich niestety nie jest mała. Pomiędzy więcej znanymi organami tego rodzaju odznaczyło się kilka dzienników wychodzących w Bremen, dziennik *Neue Oderzeitung*, *Frankfurter Journal* itp. systematyczną nieprzychylnością i chciwem chwytaniem wszystkiego cokolwiek szkodzić może państwu austriackiemu i jego rządowi. Widzimy jednak z wielkiem ukontentowaniem, że publiczność czytająca daleko mniej niż w upłynionych latach znajduje przyjemności w gorszących pismach. Ta okoliczność jest oznaką pomyślnego zwrotu w opinii publicznej, co z przyjemnością konstatujemy.

(Próby lokomotyw na kolei żelaznej góry Semmering.)

Z pod góry Semmering, 23. sierpnia. Nader ważne ze wszech miar dla Austrii zadanie jeżdzenia przez górę Semmering za pomocą lokomotyw, można już uważać teraz za rozwiązane, i to ze skutkiem przewyższającym wszelkie oczekiwania w tej mierze. Największymi przeszkodami dla kolei żelaznej są stoki, zagięcia i łuki zatoczone bardzo krótkim promieniem. Część kolei Semmeringkiej od stacji Payerbach aż do góry Eichberg nasuwa największe trudności pod względem spadzistości i zatoczeń. Lokomotywa musi tam ciągle iść pod górę na 1 : 40 sążni przy zatoczeniach i łukach niemających tylko 600 stóp w półśrednicy. Tę przestrzeń kolei w długości $\frac{7}{8}$ mili niemieckiej obrano do wypróbowania lokomotyw. Komisya rozpoznawcza kazała najpierw każdej lokomotywie odbywać szybkie jazdy dla zapewnienia się, czy niewyjdą z kolei. Przytem jeżdżono w łukach i zakrętach pod górę na 1 : 40 sążni z szybkością $5\frac{1}{2}$ mil niemieckich na godzinę i zatrzymywano nagle lokomotyw bez najmniejszego wymknięcia się z kolei.

Na dniu 20. b. m. rozpoczęły się przeto próby dla przekonania się o sile lokomotyw. Program pana ministra Bruck postanawia, że każda lokomotywa, aby mogła otrzymać premium, powinna z ciężarem 2500 cetnarów i z szybkością $1\frac{1}{2}$ mili niemieckiej na godzinę odbyć 20 kursów, z których najmniej 12 pomyślnie wypaść muszą. Te warunki położono ze względu na ówczesną konstrukcję lo-

komotyw i dopełnienie ich uznano za dostateczne do urządzenia kolei. Lecz wymagania te zostały o wiele przewyższone. 20.000 dukatów pana ministra Bruck i przenikliwy rozum tego wielce utalentowanego męża osiągnęły świetny rezultat.

Na dniu 20. i 21. b. m. odbyła maszyna pana Maffe 12 kursów i wszystkie wypadły pomyślnie; dlatego nierobiono już dalszej próby. Zamiast ciężaru 2500 cetnarów i z szybkością $1\frac{1}{2}$ mili, ciągnęła ona 3400 cetnarów z szybkością $2\frac{1}{2}$ mili. Przestrzeń od stacji Payerbach do góry Eichberg przebywała ta maszyna w przecięciu w 20 minutach. Lecz najlepszy dowód swojej siły dała ona na dniu 22. b. m., gdy z ciężarem 4000 cetnarów w przeciągu 23 minut, a zatem z szybkością $1\frac{7}{8}$ mili niemieckiej na godzinę odbyła przepisana jazdę. Przewyżka zużytego paliwa była nieznaczna. Próby innych maszyn rozpoczną się w przyszły poniedziałek. Te rezultaty stanowią epokę w historii kolei żelaznych; dla kolei żelaznych jest to odkryciem Ameryki. (Ll.)

(Rozporządzenie c. k. ministerium finansów do urzędów cłowych wybrzeża, tudzież Tyrolu i Vorarlbergu.)

Wiedeń, 25. sierpnia. C. k. ministerium finansów postanowiło rozporządzeniem z dnia 19. sierpnia 1849 ze względu na istniejące stosunki waluty, że aż do dalszego rozporządzenia towary przeznaczone do użytku dla lombardzko-weneckiego królestwa prawnie opłacie cłowej podpadające, opłacać mają dochód cłowy tylko w jednym z upoważnionych do tego urzędów cłowych rzeszonego królestwa. Urzędem cłowym wybrzeża równie jak w krajach koronnych Tyrolu i Vorarlbergu zakazano przeto: pobierać cło przywózowe od towarów przeznaczonych dla królestwa lombardzko-weneckiego; wydawać na owe towary już opłacone, które się transportują, bolety wykazowe lub suplementarne do obrotu krajowego; za przeznaczone tam towary przyjmować kaucyje w gotowiznie ze skutkiem, że złożona kwota zwróconą zostanie w urzędzie cłowym królestwa lombardzko-weneckiego albo wejdzie w rachunek jako należytość. — Z przyczyny zażalenia wniesionego ze strony rafinerji cukru w królestwie lombardzko-weneckim, że rafinerji cukru niemieckich krajów koronnych zapomocą stosunków waluty są w stanie z korzyścią przeselać swoje cukry do królestwa lombardzko-weneckiego, a więc na właściwe terytorjum edbytu tamtejszych rafinerji, co nadzwyczajnie szkodzi fabrykacji cukru w rzeszonym królestwie, uznało c. k. ministerium finansów odpowiednio duchowi wyżej wspomnianego tymczasowego rozporządzenia za rzecz potrzebną, zakazać urzędem cłowym i kontrolującym tego terytorjum administracyjnego aż do dalszego rozporządzenia, aby transportom cukru wszelkiego rodzaju przeznaczonym do królestwa lombardzko-weneckiego niewydawały boletów suplementarnych ani kart przesekłowych. (L. k. a.)

(Zakaz wystawiania na widok publiczny i sprzedawania wizerunków koryfeuszów rewolucji węgierskiej.)

— Wyszło temi czasy na jaw, że tak w księgarniach jakoteż i w innych uprawnionych sklepach, jako to bławatnych i tympodobnych w Węgrzech, wystawiano wizerunki koryfeuszów rewolucji węgierskiej nie tylko na widok publiczny, lecz że nadto trudniono się sprzedaż podobnych obrazów, lub przynajmniej trzymano je na składzie. Ze względu przeto na publiczny porządek i spokojność postanowiono usunąć obrazy te zupełnie z obrotu. — Na mocy tego zakazano jak najostrzej wystawę wspomnianych wizerunków lub popiersi w jakiegokolwiek bądź formie, i niemniej sporządzenie ich z jakiegobądź materiału, a zakaz ten rozciąga się nie tylko do ich sprzedaży lub rozszerzenia, lecz także do trzymania podobnych obrazów po sklepach lub u osób prywatnych — z tą uwagą, że przestępców powyższego zakazu pociąga się bez żadnego względu do odpowiedzialności przed sądem wojennym. (L. k. a.)

(Kurs wiedeński z 26. sierpnia 1851.)

Obligacje długu państwa 5% — $96\frac{1}{2}$; $4\frac{1}{2}$ % — $84\frac{3}{8}$; 3% — 57. $4\frac{1}{2}$ % z r. 1850 — $21\frac{1}{2}$ % —; wylosowane 4% —. Losy z r. 1834 — —; z roku 1839 — $308\frac{7}{16}$. Wied. miejsko bank. $2\frac{1}{2}$ % —. Akcje bankowe —. Akcje kolei północ. 1515. Głognickiej kolei żelaznej — —. Odenburgskie —. Budwejskie —. Dunajskiej żeglugi parow. —. Lloyd —.

Anglia.

Z wielką ciekawością musimy teraz wyglądać wiadomości z Dublinia, gdzie przeciw anti-katolickiemu bilowi o tytułach duchownych organizować się poczyna agitacja katolicka, której pierwszą manifestacją jest wielkie na dzień 19. sierpnia zapowiedziane zgromadzenie ludu (meeting).

Ostatnie w drodze telegraficznej nadeszłe wiadomości donoszą w tym względzie, że do 6 godziny wieczór spokój i porządek niezostawiał zakłócony. Tak przystoi na dobrą i słuszną sprawę.

Naturalnie niemożemy tego zganić, jeżeli katolicki lud Irlandyi w drodze legalnej korzysta z środków zapewnionych konstytucją angielską na poparcie tak dobrego celu, jakim jest utrzymanie sankcyonowanego prawa kościoła katolickiego.

Ale nawet i przy tej sposobności niemożemy powstrzymać uwagi, że te środki podobne są do dwusiecznej broni, ponieważ się użyć dadzą równie do złego tak jak w tym wypadku do dobrego. Musieliśmy nawet niestety zrobić doświadczenie, że się ich daleko częściej używa na złe, aniżeli na dobre, a to z przyczyny właściwego usposobienia natury ludzkiej.

Ale bądź co bądź, sprawa o którą tu idzie, jest tak wielka i święta, że środki agitatorskie na jakie zezwala konstytucja angielska, zapewne nigdy niebyły użyte do lepszego celu. Protestanci An-

gli byli zresztą pierwsi, którzy tym sposobem wyzwali katolicki lud Irlandyi, oni to pierwsi urządzali meetingi i adresy, i wywołali nawal petycji, aby podkopać naturalną powagę kościoła rzymskiego, nie przeto dziwnego, że im katolicy irlandzcy w ten sam sposób, w tym samym tonie odpowiadają.

Ale pytanie, czy oni to zniosą? czyli tolerancja angielskiej polityki administracyjnej w tym razie wystawioną niebędzie na zbyt ciężką próbę? Niebędzie się Anglia widziała spowodowaną użyć zaraz środków represyi przeciw ruchowi zupełnie usprawiedliwionemu w swoim początku i w swoich motywach? Pytanie czyli się na nowo nie wzbogaci rejestr represyi wykonanych na wyspie Korfu i Ceylon?

Na to przedewszystkiem czekać chcemy i musimy. Niełatwo to było korzyścią, gdyby praktyczny przykład skuteczny wpływ wywarł na opinie owych absolutnych admiratorów stosunków angielskich, owych niezmordowanych obrońców wszystkich dążności pochodzących z Albionu.

Los katolickiego kościoła w Anglii nie wzbudza w nas bynajmniej niepokoju. Panuje tam gorliwość wiary i nawrócenia, po której się spodziewać należy najlepszych owoców. Kościół sam jest wieczny i zostaje pod opieką Boga. Może on być pogwałcony i tym sposobem wystawiony na próbę, ale zniszczonym nigdy być nie może. (Lit. Koresp. austr.)

(Książę Albert na obradach komisji wystawy. — Zgromadzenie katol. w Dublinie. — Wiadomości z Indyi zachodnich.)

Londyn, 21. sierpnia. Książę Albert opuścił wczoraj zrana Osbornhouse i udał się zaraz po przybyciu swém do Londynu do gmachu wystawy, aby przydywać tam na obradach komisji. Po 6. godzinie wieczorem powrócił książę do Southampton, gdzie go oczekiwała królowa z dziećmi królewskimi.

Zdaje się niepodlegać już teraz żadnej wątpliwości, że Jego król. Mość zaszczyli podczas powrotu ze Szkocyi miasto Manchester odwiedzinami swemi. Dziennik *Manchester Guardian* powiada przy tej sposobności: „Królowa Wiktorya jest pierwszą ukoronowaną głową dynastyi brunswickiej a w ogóle pierwszą królową Anglii, co więcej z jednym wyjątkiem tylko nawet jedynym monarchą angielskim, który kiedy odwiedził Manchester. Ten wyjątek zrobił Jakób I., który w roku 1617 przez krótki czas zabawił w Manchester i był w kościele tamtejszym. Karol II. przejeżdżał tylko raz przez to miasto w roku 1651. Zatem jest już teraz właśnie 200 lat temu, gdy Manchester oglądał w murach swoich króla angielskiego.“

Wielkie katolickie zgromadzenie w Dublinie, na którym poraz pierwszy byli reprezentowani wszyscy katolicy państwa, nie samy Irlandyi tylko, pociągnęło za sobą na szczęście tylko kilka nieznacznych excesów. A to jest więcej, niż się spodziewać ośmielano. Ależbo i użyte w tym względzie środki ostrożności niepozostawiały nic do życzenia. Wszystkie wojska były skonsygnowane, kilka szwadronów 7go pułku huzarów stało na koniach na dziedzińcu zamkowym, a dwie dywizye policyantów w liczbie około 300 ludzi poobsadzały wnijścia do rotundy. Komitet zorganizował tak doskonale stronników swoich z ludu, że wypełniali ściśle rozkazy swych przewodników. Wszystkie sklepy i interesa były od samego rana jakby w dzień świąteczny zamknięte, na wybrzeżu niebyło widać ani jednego drążnika, bo wszyscy stali w pobliżu rotundy uzbrojeni w grube kostury. Nawet z Kingstown i Dalkey przybyły do miasta silne oddziały kamieniarzów w tym samym zamiarze. Wobec takiego uzbrojenia niemogła mniejszość anglikańska wcale myśleć o oporze. Dr. Gregg, jak donieśliśmy wczoraj, nawrócił zaraz nazad, niewysiadając nawet z powozu; innego zaś młodego oranżystę wyhawiała policja z rąk ludu. Po ulicach snuły się od rana do wieczora uroczyste przystrojone tłumy, a pomiędzy niemi mnóstwo członków niższego duchowienstwa katolickiego. Pomiedzy 12 prałatami na podwyższeniu znajdowali się katolicy biskupi z Edynburga, z Hyderabat w Indjach wschodnich i z Jawannah w Ameryce. Arcybiskup Dr. Cullen miał jako prezydent długą z huczniemi oklaskami przyjętą mowę, w której porównywał zaprowadzanie królewskich szkół w Irlandyi z prześladowaniem Chrześcian cesarza Juliana, apostaty i Konstantyna, aryana. Tém zasadał on potrzebę utworzenia asocjacyi katolickiej dla obrony katolicyzmu w Irlandyi, w Anglii i w Szkocyi. Członkom brygady iryjskiej w izbie niższej składał arcybiskup podziękowanie w imieniu ojczyzny i stawił im za przykład jako znakomitości parlamentarne panów Montalembert i Falloux. Potem odczytano zachęcające pismo kardynała Wisemann, a w końcu wniesiono także datki pieniężne. Wszystkie zaproponowane rezolucyje przyjęto jednogłośnie. Były one po części wymierzone przeciw aktowi tytułowemu i przeciw ministrom, a po części ścięgały się do utworzenia wspomnionej asocjacyi i mianowania komitetu organizacyjnego przynajmniej z 50 członków, na którego czele postawiono „arcybiskupa z Westminster“ (Wisemana). Przed zamknięciem zgromadzenia przemawiał p. Reynolds, członek parlamentu, do zgromadzonego przed rotundą ludu, uwiadamiając go o powziętych uchwałach i z szczególnym przychylnym wymianiał przytem zakazane tytuły biskupów, na które ciągle radośnemi okrzykami odpowiadano.

Angielskim statkiem parowym „Medway“, który wczoraj popołudniu zawiązał do Southampton, nadeszła najnowsza poczta z Indyi zachodnich. W Jamajce, gdzie cholera ciągle bardzo jest gwałtowna, odroczył się parlament lokalny, który miał się zebrać w lipcu, znowu na czas nieograniczony. W Surinam sroży się bardzo żółta febra, osobliwie pomiędzy wojskiem i na okrętach. Od 3. do 22. lipca u-

marło 64 osób. Z Martinique i reszty posiadłości francuskich w zachodnich Indyach nadchodzą ciągle doniesienia o morderstwach i zbrodniach wszelkiego rodzaju. Cały tegoroczny zbiór cukru w Martinique obliczają na 50,000 beczek a w Guadeloupe tylko na 36,245 beczek. W Grenada, jak sądzą, wynosić będzie plon cukru o 2000 beczek więcej niż w zeszłym roku. Listy z St. Thomas donoszą o przybyciu 4 komisarzy powołanych jak słyhać dla złożenia komitetu z 10 osób, które na mocy reskryptu króla Danii miały się zebrać w Chrystyanii na dniu 26. lipca, dla przyjęcia nowych ustaw kolonialnych dla duńskich wysp w Indyach zachodnich. Podług doniesień z Hawanny były wiadomości podane w dziennikach północno-amerykańskich o krwawej utarczce insurgentów z wojskami rządowemi zanadto przesadzone. Zdaje się, że to był nieznaczny rozruch tylko.

(G. Pr.)

Francya.

(Plany rządu dla uchylecia niebezpieczeństw grożących.)

Paryż, 18. sierpnia. Podana wczoraj wiadomość o podwójnym planie rządu dla uchylecia niebezpieczeństw mogących wyniknąć z jednoczesności dwóch wielkich agitacji wyborczych w przyszłym roku, potwierdza się coraz więcej. Konstytucya nasuwa we wszystkich dzielach swoich tyle niedogodności, postanowien jej niebardzo szanowanych przez partye umiarkowaną, broni z drugiej strony opozycya z tak systematyczną wytrwałością, że niemożna brać tego wcale za złe rządowi, jeżeli z całą energią używa tych nielicznych środków, które mu prawo nastręcza, aby zapewnić krajowi spokój i porządek. Za najlepszy środek w tym względzie uznano przedzielenie obudwu wielkich wyborów legislatywy i prezydenta pewnym przeciągiem czasu i dlatego rozpocznie się zwoływanie ciał wyborczych, które będą obierać przyszłe zgromadzenie narodowe, podług wszelkiego prawdopodobieństwa zaraz w lutym lub w marcu 1852, i jak to już wspomnieliśmy, tylko w sześciu najbardziej od siebie oddalonych departamentach naraz. Tym sposobem będzie mógł rząd nie tylko zapobiedz wszelkim nieporządkom, ale oraz wymiarkować z poprzednich mianowań do izby ustawodawczej, czego się dla wyboru prezydenta spodziewać lub co przedsięwziąć wypada. Ten projekt częściowych wyborów nabawia partye rewolucyjną niezmiernego kłopotu. Jeżeli ultrademokraci w tych departamentach, gdzie kolegia wyborcze zwołane zostaną, będą obecni przy akcie głosowania, natenczas będą mogli odbywać się wybory, a jeżeli usuną się od głosowania, wtedy uczynią to sami umiarkowani. Tak więc zostali oni złapani w te same sidła konstytucyi, w które pragnęli złowić przeciwników swoich.

(Lloyd.)

Królestwo Polskie.

(Ułaskawienie. — Dekoracye.)

Warszawa, 24. sierpnia. Najjaśniejszy Pan przychylnie do wstawienia się JO. księcia Namiestnika Królestwa, Najmilościwiej dozwolił raczył *Onufremu Świerczewskiemu*, za przestępstwo polityczne w roku 1839 zesłanemu do Syberyi na osiedlenie, powrócić do Królestwa Polskiego, bez pozostawienia mu atoli praw szlacheckich, jeżeli takowych używał, i bez powrócenia mu skonfiskowanego na rzecz Skarbu majątku.

— Najjaśniejszy Pan mianować raczył kawalerami ces. król. orderu św. Stanisława II. klasy majorów wojsk austriackich: barona Krismanicz, Egka, Mestrowicza, Schmidt v. Ritterfeld, v. Fragnern, Popowicz v. Donauthal, Marx, Ejuss v. Reinhausen, Huricz, Petrowicz; oraz rotmistrzów tychże wojsk: Donner, księcia Lichtenstein, barona Baselli, Friedl i sztabs-doktora Dra. Med. Tesselli.

— Najjaśniejszy Pan mianować raczył kawalerami ces. król. orderu św. Stanisława III. klasy, pp. Pittoni v. Daanenfeld i Bennesh, podporuczników z pułku kirysyerów austriackich imienia Jego c. k. Mości.

Rosya.

(Cesarskie rozporządzenia względem zakresu nauk filozoficznych w wszechnicach.)

Petersburg, 15. sierpnia. Minister publicznego oświecenia przedłożył z najwyższego polecenia sprawozdanie o zakresie, w jakim nauki filozoficzne wykładane być mają na wszechnicach, a teraz wyszły w tej mierze następujące cesarskie rozporządzenia: 1) Wykład nauk filozoficznych przez świeckich profesorów w uniwersytetach Petersburga, Moskwy, Charkowa, Kazania i św. Włodzimierza, tudzież w pedagogicznym głównym zakładzie i w liceum Richieu'go ustać ma odtąd zupełnie, a odczyty o loice i praktycznej psychologii poruczone teologicznym profesorom, wybranym przez ministerium publicznego oświecenia w porozumieniu się z duchowną wyższą władzą prawowiernego wyznania. 2) Ułożony ma być program odczytów o loice i filozofii na zasadzie porozumienia się wspomnianych władz. 3) Odczyty filozoficzne dla uczniów prawowiernego wyznania w uniwersytecie Dorpackim ogranicza się również na loikę i praktyczną psychologię, i porucza prawowiernym profesorom teologii. — Najwyższe te rozporządzenia weszły w całej swej obszerności w wykonanie z początkiem nowego roku akademycznego, przyczem też nastąpiła potrzebna z tej przyczyny zmiana nazwy obu tych wydziałów dotychczasowego fakultetu filozoficznego i podział jego na dwa osobne wydziały: historyczno-filologicznych i fizykalno-matematycznych umiejętności.

(Pr. Z.)

Turecya.

(Wyprawa przeciw Albanii.)

Wyprawa Omera-Baszy przeciw Albanii jest czynem dokonany, piszą do *Const. Bl. a. B.*, chociaż ją z wielu stron do rządu bajek liczo. Długo nie mogła się Porta zdecydować do tego kroku przeciw jednej z najznakomitszych siedzib ortodoxii tureckiej; ale nakoniec przeważyły względy państwa wszelkie skrupuły religijne, a Omer Basza otrzymał rozkaz do przyspieszenia swej drugiej wyprawy przeciw prawowiercom. Rząd turecki nie miał już innego wyboru, tylko między zupełnym zrzczeniem się lub wojennem zwalczaniem tej pięknej i ważnej prowincyi. Albańczycy przygotowują się z swej strony gorliwie do wojny i nie chcą nic wiedzieć o reformach byzantyńskich. Omer Basza będzie miał przeto bardzo wiele do czynienia i już poczynił stosowne kroki. Bośniańscy rokoszanie, którzy w Albanii znaleźli przytułek, zaczynają rozpraszać się na wszystkie strony. Ali Kedie umknął do Montenegro, gdzie znalazł gościnne przyjęcie i niepotrzebuje obawiać się wydania. Porcie bardzo zależy na pokoju z Czernogorą, bo w Konstantynopolu wiedzą to bardzo dobrze, że Czernogórcy są w stanie armię turecką przeznaczoną do Albanii zniszczyć z skał swoich i wyprawę udaremnić. Przeto też Turcya pobłaża Czernogórcom niejedną wyrządzoną jej krzywdę, by ich tylko nie drażnić i odwrócić większe nieszczęście. (Ll.)

Wiadomości handlowe.

(Ceny targowe w obwodzie Kołomyjskim.)

Kołomyja, 20. sierpnia. Według doniesień handlowych sprzedawano w pierwszych dwóch tygodniach b. m. na targach w Kołomyi, Śniatynie, Obertynie i Kuttach w przecięciu korzec pszenicy po 13r. 10k. — 15r. 27k. — 15r. — 20r. 12k.; żyta 8r. 45k. — 9r. 45k. — 10r. — 9r. 50k.; jęczmienia 7r. 45k. — 8r. 20k. — 7r. 30k. — 0; owsa 7r. — 8r. 2k. — 6r. 15k. — 7r. 45k.; hreczki 8r. 30k. — 0 — 8r. 45k. — 0; kukurudzy 8r. 45k. — 7r. 32k. — 10r. — 9r.; kartofli 5r. — 0 — 5r. 50. Cetnar siana kosztował 1r. 30k. — 1r. 40k. — 2r. 30k. — 4r.; nasienia konicza tylko w Kołomyi 100r.; wełny w Kołomyi 237r. 30k., w Kuttach 55r. Sag drzewa twardego 13r. 30k. — 15r. — 10r. — 14r. 22k., miękkiego 8r. 15k. — 0 — 8r. — 11r. 40k. Za funt mięsa wołowego płacono 8¹/₂k. — 8k. — 8¹/₂k. — 10k. i za garniec okowity 4r. 10k. — 3r. 40k. — 2r. 20k. — 4r. 10k. w. w.

Kurs lwowski.

Dnia 29. sierpnia.

	gotówka		towarem	
	zlr.	kr.	zlr.	kr.
Dukat holenderski	5	28	5	32
Dukat cesarski	5	32	5	36
Półimperyal zł. rosyjski	9	32	9	36
Rubel śr. rosyjski	1	51	1	52
Talar pruski	1	43	1	45
Polski kurant i pięciozłotówk.	1	21	1	22
Galicyskie listy zastawne za 100 zlr.	86	30	86	55

(Kurs wekslowy wiedeński z 26. sierpnia.)

Amsterdam 165 p. 2. m. Augsburg 119¹/₈ l. uso. Frankfurt 118¹/₄ l. 2. m. Genua 139 p. 2. m. Hamburg 175 p. 2. m. Liwurna 116¹/₂ l. 2. m. Londyn 11.40 l. 2. m. Medyolan 118³/₄. Marsylia 139³/₄ l. Paryż 139⁷/₈ l. Lyon 139³/₄. Bukareszt 233. Konstantynopol 386. Agio duk. ces. 23⁷/₈.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 28. sierpnia.

Hr. Łoś August, z Werchraty. — PP. Dulski Edward, z Tarnopola. — Pierzchała Ignacy, z Krakowa. — Stecki Adolf, z Środopola. — Zawadzki Marcin, z Iwanówki. — Bochdan Stanisław, z Lubienia. — Rejzner Feliks, z Łaszek. — Serwatowski Wojciech, z Krakowa. — Terlecki Feliks, z Sambora. — Broniewski Henryk, z Balic.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 28. sierpnia.

Księżna Morouzi Emeranda, do Krakowa. — Hrabina Starzeńska Ernestyna, do Krakowa. — PP. Pietruski Stanisław Konst., do Podhorzec — Zawadzki Marcin, do Iwanówki. — Pierzchała Ignacy, do Uszkowic. — Dybowski Jan, do Sokolnik. — Stecki Adolf, do Środopola. — Smolski Józef, do Kobylnicy. — Zarzycki Tytus, do Chotylob. — Zawadzki Seweryn, do Firlejówki. — Rozwadowski Antoni, do Toruni.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 26. sierpnia.

Pora	Barometr wmierzwied. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Sredni stan temperatury do g. 6. zr.	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
6 god. zr.	28 1 7	+ 14	+ 14,5 ⁰	póln.-zachodni	pochm.
2 god. pp.	28 3 3	+ 14,5 ⁰	+ 11,5 ⁰	"	" deszcz
10 g. w.	28 3 11	+ 11,5 ⁰		—	"

T E A T R.

Dziś: komedyo-opera polska: „Zabobon,” czyli: „Krakowiacy i Górale.”